

MEG KELL VÉDENI A MAGYAR ENERGIAPIACOT AZ E.ON SZUPERMONOPÓLIUMTÓL

Az Energiapolitika 2000 Társulat állásfoglalása.
2005. június 24.

A privatizáció, liberalizáció jelszavai szerint a monopóliumok felszámolása révén a szolgáltatási árak csökkentése volt a cél. Ezzel szemben Nyugat-Európában, (de az egész nyugati világban), soha nem látott méretű vállalati (tőke) koncentráció és integráció ment végbe az energetikában, ezen belül a gáz-és villamos piacon, s ez a folyamat változatlanul tart. Nemcsak az egyes energia ágazatokon belül, de a villamosenergia-ipari és a gázipari cégek között is, sőt megjelentek az egyéb (pl. víz) szolgáltatásban is. A korábbinál nagyobb nemzetközi monopóliumok jöttek létre, amelyek politikai érdekérvényesítő képessége is növekedett. Ezek a transznacionális energetikai cégek szereztek nálunk is tulajdont a privatizáció során, amelyhez az unióhoz való csatlakozás szolgáltatta az ideológiai alapot.

A legkisebb költség helyett a legnagyobb profit elve érvényesül, az eredmény a szolgáltatási árak elszabadulása. Monopol-piaci viszonyok között nem az önköltség csökkentése, hanem a minél nagyobb profit árban való érvényesítése az elsődleges cél. Lassan mindenki előtt nyilvánvalóvá válik, hogy az energialiberalizáció nem hozott és nem is hozhatott ebben változást, hiszen a vezetékes energiaszolgáltatások monopol-jellegét nem változtatta meg. Sőt az államnak az energetikából való kivonulásával egyre inkább növekszik a nagy energiaszolgáltatók diktátuma.

A privatizáció következtében mára a MOL részvényeinek csak 12 %-a maradt állami kézben, a gázszolgáltató társaságokat külföldi — főleg német és francia — szakmai befektetőknek adták el. Azóta különféle „piaci műveletek” eredményeként a multinacionális gázszolgáltatók szinte kizárólagos tulajdonosok lettek. A MOL Rt. gázüzletága kizárólagos szerepet tölt be a lakosság földgáz-ellátásában, de befolyásolja a villany és a távhő piacot is, hiszen a villamosenergia-termelés 40 %-át a gázfűtésű erőművek adják, a távfűtés pedig csaknem teljes mértékben földgázbázisú. A MOL Rt. a gázipar területén eddig kulcsszerepet töltött be. A gázüzletág veszteséges voltára, illetve a világpiaci árakra hivatkozva a MOL Rt.-folyamatosan zsarolta a kormányokat az áremelés érdekében. Az Orbán kormány — a gázárak féken tartása céljából — 2002-ben felvetette a gázüzletág visszavásárlását, ami a kormányváltás után azonnal lekerült a napirendről.

Az állam kihátrálásával immár semmi nem gátolta, hogy a külföldi multik tovább növeljék befolyásukat a magyar földgázpiacon. A gázüzletágot a múlt év novemberében az az E.ON(-Ruhrgas) vásárolta meg, amely gáz-szolgáltatóként (a Dél-dunántúli Gázszolgáltatóban, a Fővárosi Gázművekben és a Közép-dunántúli Gázszolgáltatóban) már jelen van a piacon, s most a Földgázellátó Rt.-t és a Földgázraktározó Rt. 75 %-1 részvényét vette meg. A megállapodás szerint két éven belül a Földgázszállító Rt. 75%-1 részvényét, vagyis a szállítást is megvásárolhatja, tehát a teljes infrastruktúra a tulajdonába kerülhet. Ha ehhez hozzávesszük, hogy az E.ON a MOL Rt. és a Gazprom fele-fele tulajdonában lévő Panrusgáz Magyar-Orosz Gázipari Rt, gázimportáló-cégből is kivásárolta a MOL Rt. részét, akkor világossá válik, hogy gyakorlatilag a stratégiai jelentőségű teljes gázellátó vertikum birtokába kerülhet.

Az E.ON Európa három legnagyobb villamos energia társaságának egyike, amely a gáziparban is jelentős érdekeltségekkel rendelkezik. A közelmúltban vásárolta meg Európa egyik nagy gázszolgáltatóját, a Ruhrgas-t. Régiókban is jelentős szerepet tölt be az E.ON. Tulajdonosa a dél-csehországi, a dél-morvaországi, a nyugat-szlovákiai áramszolgáltatónak. Magyarországon az észak-dunántúli, a dél-dunántúli és a tiszántúli áramszolgáltatóknak és a debreceni kombinált ciklusú gázerőműnek a tulajdonosa. Épül a nyíregyházi gázturbinás erőmű, sajtóhírek szerint Mohács és Győr közelében terveznek egy-egy nagy gázturbinás erőművet építeni. Ennek révén Bajorországtól Horvátországig egy összefüggő ív alakú területen kizárólagos joga van az áramszolgáltatásra, s növelni igyekszik a villanytermelésben való részesedését is.

Az E.ON helyzete a tranzakció után azért lesz más, mint a MOL-é, mert a MOL sem a hőszolgáltatási, sem a villamosenergia piacon nem érdekelt mint termelő, elosztó, szolgáltató vagy kereskedő, míg az E.ON-nak ez a fő profilja, amit a gázüzletág fog támogatni, hiszen a villamosenergia – mint magasabban feldolgozott termék – értékesebb és profitábilisabb.

A gázár tényleges alakulását több tényező befolyásolja, melyek mögött szinte kivétel nélkül valamilyen piaci kockázat szerepel. A kockázatok célszerű kezelésével az E.ON befolyásolhatja az erőművek földgáz vásárlási átlagárát és mivel ez a legnagyobb költségtényező (50-60 %) a termelt villamosenergia árát is, ahol vevőként fog jelentkezni. Ezzel manipulálhatja a gázfogyasztók és villamosenergia fogyasztók terheit, bizonyos piaci szereplőknek kedvezhet: nemcsak saját erőműveinek, melyeket most szándékol megvásárolni, vagy építeni, hanem a többi hazai erőműben is “bértermelést” végeztethet. Hasonló módon befolyásolhatja a hőszolgáltatás árait is, mely teljes mértékben földgáz bázisú és ugyancsak kizárólagosan az E.ON-tól vásárolhat földgázt.

Társulatunk szerint a E.ON-MOL gázüzletág fúzió engedélyezése, amely a MOL földgáz nagykereskedelmi, marketing és értékesítési, valamint földgáztárolási üzletágai feletti teljes irányításának az E.ON Ruhrgas által történő megszerzésére irányul, ellentétes az EU piaci irányelveivel, amelynek lényege a monopolhelyzetek kialakulásának megakadályozása.

Ezt a véleményünket eljuttattuk az Európai Bizottság versenypolitikai főigazgatóságára.

Budapest, 2005. június 24.

Energiapolitika 2000 Társulat
Elnöksége